

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Συνοπτική έκθεση πεπραγμένων τοῦ ἔτους 1981

Τὸ π ρ ο σ ω π ι κ ὸ τοῦ Κέντρου τὸ ἀποτελοῦν: ὁ διευθυντῆς Λ. Βρανούσης (συντάκτης ἀπὸ τὸ 1956, διευθυντῆς ἀπὸ τὸ 1962), οἱ συντάκτες Γ. Παπαδημητρίου (ἀπὸ τὸ 1959), Δ. Σοφιανὸς (ἀπὸ τὸ 1966), Ἰωάννα Κόλια (ἀπὸ 27-2-1973), Κ. Λάππας (ἀπὸ 1-10-1974), Ἑλένη Ἀγγελομάτη-Τσουγκαράκη (ἀπὸ 28-12-1974), Πηνελόπη Παπαδοπούλου-Στάθη (ἀπὸ 29-7-1975), Ρόδη-Ἀγγελική Σταμούλη (ἀπὸ 9-11-1981) καὶ ἡ δακτυλογράφος Γεωργία Μποδιώτου-Δημητρακοπούλου (ἀπὸ 1-3-1960).

Ἀπὸ τοὺς ἐπτά συντάκτες οἱ δύο (Κ. Λάππας καὶ Ἑλένη Ἀγγελομάτη) ἀπουσιάζουν στὸ Ἐξωτερικὸ μὲ ἐκπαιδευτικὴ ἄδεια (ἀπὸ 1-10-1980). Ἄλλοι δύο (Ἰωάννα Κόλια καὶ Δ. Σοφιανὸς) βρέθηκαν στὴν ἀνάγκη ν' ἀπουσιάσουν ἀπὸ τὴν ἐργασία τους ἐπὶ μῆνες γιὰ σοβαροὺς λόγους υγείας. Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους τρεῖς, ἡ συντάκτρια Π. Στάθη, μετὰ τὴν ἄδεια ποὺ εἶχε λάβει λόγῳ τοκετοῦ, ἔχει μειωμένο ὥραριο ἐργασίας, ἐνῶ ἡ νεοπροσληφθεῖσα Ρ. Σταμούλη ἀνέλαβε ὑπηρεσία μόλις πρὶν ἀπὸ λίγες ἐβδομάδες... Εἶναι φανερὸ ὅτι χρειάστηκε καὶ χρειάζεται πολλὴ προσπάθεια, γιὰ νὰ κρατηθῆ — ἔστω καὶ μὲ μειωμένη ἀπόδοση — σὲ λειτουργία τὸ Κέντρο. Ἡ κατάσταση ἐπιδεινώθηκε ἀφ' ὅτου μετετέθη ἀπὸ τὰ γραφεῖα μας στὴν κεντρικὴ ὑπηρεσία (26-10-81) ἡ δακτυλογράφος τοῦ Κέντρου, ἡ ὁποία, εἴκοσι καὶ πλέον χρόνια κοντὰ μας, συντελοῦσε κατὰ πολὺ στὴν εὐρυθμὴ λειτουργία τοῦ Κέντρου, ἀνταποκρινόμενη σὲ πολλαπλὰ καθήκοντα (γραφουμχανή, τηλέφωνο, γραμματεία, ἀρχαιοθῆτηση καὶ διαφύλαξη ὑλικοῦ, εὐρετηρίαση κλπ.)

Τὸ ὀλιγάριθμο προσωπικὸ μόνις ἐπαρκεῖ γιὰ τὶς τρέχουσες (διεκπεραιωτικὲς τὸ πιὸ πολὺ) ἐργασίες τοῦ Κέντρου, τὴν ἐξυπηρέτηση ἐπισκεπτῶν καὶ ἄλλες καθημερινὲς ἀνάγκες.

Παρ' ὅλα αὐτά, στὰ πλαίσια τῶν προγραμματισμένων ἐργασιῶν τοῦ Κέντρου συνεχίστηκαν οἱ ἀποδελτιώσεις κειμένων καὶ πραγματειῶν, ἡ καταγραφή, ταξινόμηση καὶ εὐρετηρίαση τοῦ συγκομιζόμενου ὑλικοῦ, ἡ προεργασία γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ του ἀξιοποίηση, ἡ σύνταξη καὶ ἡ τυπογραφικὴ προετοιμασία δημοσιευμάτων, ὁ ἐμπλουτισμὸς τῶν συλλογῶν μὲ νέο ὑλικό, ἡ ἐνημέρωση τῆς βιβλιοθήκης κτλ.

I. Οί συστηματικῆς ἀποδελτιώσεις κειμένων καὶ πραγματειῶν πλούτισαν μὲ νέα δελτία τὶς εἰδικῆς δελτιοθῆκες τοῦ Κέντρου. Πρόκειται κυρίως γιὰ ἀποδελτιώσεις περιοδικῶν, ἑλληνικῶν καὶ ξένων, οἱ ὁποῖες πολὺ συμβάλλουν στὴ βιβλιογραφικὴ ἐνημέρωση τοῦ σχετικοῦ ὕλικου.

II. Οἱ συλλογὲς τοῦ Κέντρου, ὁ ἐμπλουτισμός, ἡ ταξινόμηση, ἡ καταγραφή τους κτλ. μᾶς ἀπασχόλησαν καὶ ἐφέτος ἀρκετά.—Οἱ καταρτισθέντες καὶ καταρτιζόμενοι συστηματικοὶ κατάλογοι περιεχομένων εἶναι ἤδη στὴ διάθεση τῶν ἐνδιαφερομένων. Αὐτὸ διευκόλυε τὶς ἀναζητήσεις εἰδικῶν ἐρευνητῶν, οἱ ὁποῖοι ζήτησαν (καὶ τοὺς δόθηκε ἡ δυνατότητα) νὰ προστρέξουν στὰ Κατάλοια Γ. Λαΐου (βλέπε περυσινὴ Ἐκθεση) καὶ κυρίως στὸ Ἀρχεῖο Κ. Οἰκουόμου (Γρηγ. Αἰῆ, Ἄλ. Πολίτης, Μ. Φραγκίσκος κ. ἄ.).

Σημαντικώτατα εἶναι τὰ νέα ἀποκτήματα: χειρόγραφα τοῦ Βηλαγαῖ καὶ τρία ἔντυπα τοῦ 1798 (μοναδικὰ ἀντίτυπα) μὲ θούρια τοῦ Ρήγα καὶ τοῦ Περραιβοῦ (γιὰ τὰ ὁποῖα γίνεται λόγος πρὸ κάτω).

III. Τὸ φωτογραφικὸ ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου, ὅπου ἔχουν ἀποθησαυρισθῆ, σὲ μικροταινίες (microfilms) καὶ σὲ φωτογραφίες, χιλιάδες χειρογράφων, ἱστορικῶν ἐγγράφων καὶ σπανίων ἐντύπων, πλουτίστηκε μὲ νέο ὕλικό.—Εἴχαμε προμηθευθῆ παλαιότερα μικροφίλμς χειρογράφων ἀπὸ βιβλιοθῆκες τῆς Μόσχας καὶ τοῦ Λένινγκραντ (βλέπε Ἐκθεση 1978) καὶ πρόσφατα (1980 καὶ 1981) μικροφίλμς ἐγγράφων ἀπὸ τὰ Ἀρχεῖα τῆς Ρουμανίας. Ἀπὸ τὰ μικροφίλμς αὐτὰ (ἀποκτημένα χωρὶς καμμιὰ δαπάνη ἐκ μέρους τῆς Ἀκαδημίας) ἐκτυπώθηκαν φωτογραφίες καὶ ἔγινε συστηματικὴ ταξινόμησή τους, καταγραφή περιεχομένων κτλ. Τὰ ἔγγραφα σχετίζονται μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τοῦ Ρήγα στὶς παραδουνάβιες Ἡγεμονίες.—Ἐκτυπώθηκαν ἐπίσης σὲ φωτογραφίες, καὶ ἄρχισε ἡ ταξινόμησή τους, ἑκατοντάδες ἔγγραφα ποὺ εἶχαν μικροφωτογραφηθῆ στὴ Μονὴ Δουσίκου.—Προστέθηκαν ἐπίσης στὶς συλλογὲς τοῦ Κέντρου μικροφίλμς ἢ φωτογραφίες χειρογράφων ἀπὸ Βιβλιοθῆκες τοῦ Ἐσωτερικοῦ (Ἐθν. Βιβλιοθήκη, Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν κ. ἄ.) καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ (Νεάπολη, Παρίσι κ. ἄ.), ἀπὸ τὸ Μορφωτικὸ Ἰδρυμα τῆς Ἐθν. Τράπεζας κ. π. ἄ.

IV. Ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τοῦ Κέντρου προωθήθηκε ἡ ἔκδοση τῆς Ἐφημερίδος, γιὰ τὴν ὁποία ἔχει γίνει λόγος σὲ προηγούμενες Ἐκθέσεις. Ἐχει ἀποπερατωθῆ ἡ φωτοανατύπωση πέντε τόμων, ἥτοι ἡ Ἐφημερίς τῶν ἐτῶν 1791, 1792, 1793, 1794, 1797, καὶ ἔχουν συνταχθῆ περιλήψεις -

περιεχόμενα, πού θὰ συνοδεύουν τὸν κάθε τόμο. Ἐρχισε ἐπίσης καὶ προχώρησε ἡ ἀποδελτίωση τῶν πέντε ὀγκωδῶν τόμων, γιὰ νὰ καταρτισθοῦν τὰ γενικὰ εὑρετήρια.— Ἀπροσμέτρητος χρόνος ἀφανοῦς ἐργασίας ἀπαιτήθηκε, καὶ ἀπαιτεῖται ἀκόμη, γιὰ τὴν πραγματοποίηση αὐτῆς τῆς ἐκδόσεως: Ἐλεγχοὶ καὶ ἐπανελέγχοι τοῦ ποικίλης προελεύσεως φωτογραφικοῦ ὕλικου, γιὰ νὰ ἀλληλοσυμπληρωθῇ ἡ σειρὰ καὶ νὰ ἀνασυγκροτηθῇ σὲ σῶμα ὁ κάθε τόμος, ἀντιβολὴ καὶ βελτίωση τῶν φωτογραφικῶν clichés πρὶν καὶ μετὰ τὴ σελιδοποίηση, περιλήψεις καὶ ἀποδελτίωση πέντε χιλιάδων περιῶπου σελίδων κλπ.

V. Ἡ μέριμνα γιὰ τὸν ἐμπλουτισμό, καὶ κυρίως γιὰ τὴν ἐνημέρωση τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου, παρὰ τὶς ποικίλες δυσκολίες, εἶναι συνεχῆς. Τὰ εἰσαχθέντα ἐφέτος (ἀπὸ ἀγορὰς καὶ ἀπὸ ἀνταλλαγὰς ἢ δωρεὰς) βιβλία καὶ περιοδικὰ ἀνέρχονται σὲ 243 τόμους ἢ τεύχη (ἀρ. βιβλίου εἰσαγωγῆς 7100 - 7342).— Ἡ στενότητα τῶν χώρων καὶ ἡ ἔλλειψη καταλλήλων ἐπίπλων δημιουργοῦν πολλὰ προβλήματα. Ἡ προσωρινὴ (καθὼς ἐλπίζουμε) μεταφορὰ πολλῶν βιβλίων καὶ περιοδικῶν σὲ ὑπόγεια ἀποθήκη συνεπάγεται κάθε φορὰ γενικὲς ἀνακατατάξεις τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ πρόσθετη ἀπασχόληση τοῦ προσωπικοῦ.

VI. Ὅμοειδῆ ἰδρύματα, Ἰνστιτοῦτα Ἐρευνῶν καὶ Πανεπιστήμια, καθὼς καὶ εἰδικοί ἐπιστήμονες, ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπὸ τὸ Ἐξωτερικό, ἀποτάθηκαν καὶ ἐφέτος στὸ Κέντρο μας γιὰ ἐρευνητικὰ καὶ ἄλλα θέματα καὶ ἐξυπηρετήθηκαν κατὰ ποικίλους τρόπους. Ἀπὸ τὸ τηρούμενο Βιβλίον Ἐπισκεπτῶν καὶ ἀπὸ τὴ σχετικὴ ἀλληλογραφία σημειώνουμε μερικὰ ὀνόματα: Γρηγόριος Ατξ, τοῦ Βαλκανιολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Μόσχας (ὁ ὁποῖος μελέτησε ρωσικὰ ἔγγραφα τοῦ Ἀρχείου Κ. Οἰκονόμου καὶ ἔδωσε καὶ σὲ μᾶς χρήσιμες πληροφορίες), Ἰω. Ἀλεξανδροπουλος, τοῦ Ἐθν. Ἰδρύματος Ἐρευνῶν / ΚΝΕ (ὁ ὁποῖος μελέτησε τουρκικὰ ἔγγραφα τῶν Μετεώρων καὶ τῆς Μονῆς Δουσίκου καὶ παρουσίασε καὶ σχετικὴ ἀνακοίνωση στὸ πρόσφατο Διεθνὲς Συνέδριον Βυζαντινῶν Σπουδῶν τῆς Βιέννης), Ἀλέξης Πολίτης καὶ Μ. Φραγκίσκος, τοῦ ΚΝΕ/ΕΙΕ (στοὺς ὁποίους δόθηκε ἡ δυνατότητα νὰ προστρέξουν στὸ Ἀρχεῖο Κ. Οἰκονόμου γιὰ ἐρευνητικὰ θέματα πού τοὺς ἀπασχολοῦν), Ἀφροδίτη Αλεξίεβα, τοῦ Βαλκανιολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σόφιας, St. Vincent ἀπὸ τὴν Αὐστραλία, A. Van Gemert ἀπὸ τὴν Ὀλλανδία, Ines Di Salvo ἀπὸ τὸ Παν/μιο τοῦ Παλέρμου, G. Passarelli ἀπὸ τὸ Istituto Pontificale di Studi Orientali τῆς Ρώμης, Βασιλικὴ Σταμάτη, Γιάννης Καρᾶς, Λ. Μπενάκης, Δέσποινα Μαζαράκη, Ἄννα Χατζηνικολάου-Μαραβᾶ, Χριστίνα Πάσχου, Ἄ. Σταυ-

ρόπουλος και πολλοί άλλοι.— Πολλοί επίσης προσέφυγαν στις φιλομνηστικές και στο φωτογραφικό αρχείο του Κέντρου. Μεταξύ των άλλων προμηθεύσαμε και έφέτος, όπως και πέρυσι, μικροταινίες μετεωρικών κωδίκων (ή χαρακτηριστικών σελίδων τους) στο Institut für Byzantinistik της Βιέννης (διευθυντής ο καθηγ. H. Hunger), ύλικό χρήσιμο για τὸ νέο Repertorium των κωδικογράφων πὸν καταρτίζει και άρχισε νὰ εκδίδη τὸ ἐν λόγω Ἰνστιτούτο.

VII. Στὰ πλαίσια των εργασιών του Κέντρου, αλλά και πέρα από αυτά, οί επιστήμονες πὸν ἀποτελοῦν τὸ προσωπικό του είχαν και έχουν επίσης τις ιδιαίτερες επιδόσεις τους σὲ ποικίλους τομείς.— Εἰδικώτερα :

Ὁ Γ. Παπαδημητρίου, ὅπως και σὲ προηγούμενες Ἐκθέσεις έχουμε αναφέρει, με τὴν κατάρτιση και τὴν ἐνημέρωση πὸν διαθέτει εἶναι ἀπὸ τὰ ὀριμώτερα στελέχη τοῦ Κέντρου, πολύτιμος βοηθὸς και συνεπίκουρος των συναδέλφων του και των ξένων επισκεπτῶν για φιλολογικά, παλαιογραφικά και ἄλλα θέματα τῆς βυζαντινῆς και μεταβυζαντινῆς περιόδου. Ἐκτὸς ἀπὸ τις ἄλλες τρέχουσες εργασίες, πὸν τὸν ἀπασχόλησε ὁ ἔλεγχος και ἡ τεχνική ἐπεξεργασία των διαφανειῶν (films - clichés) για τὴν φωτομηχανική ἀναπαραγωγή των τόμων τῆς «Ἐφημερίδος» και, ἐν συνεχείᾳ, ἡ ἀποδελτίωση των περιεχομένων τους. Ἀπὸ τις προσωπικές του εργασίες ἐξακολούθησε και ἐφέτος νὰ ἐμπλουτίξη τις φιλολογικές παρατηρήσεις του (κριτικές, ἐρμηνευτικές, γλωσσικές κλπ.) σὲ ποικίλα βυζαντινά και μεταβυζαντινά κείμενα, οί ὁποῖες ἐλπίζεται νὰ δημοσιευθοῦν στὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Κέντρου.— Παρακολούθησε τις εργασίες τοῦ Διεθνoῦς Συμποσίου για τὴν ἱστορία και τὸν ρόλο τοῦ βιβλίου, πὸν ἔγινε στὸ Ἐθν. Ἰδρυμα Ἐρευνῶν (Μάιος 1981). Για λόγους οἰκονομικούς δὲν μπόρεσε νὰ συμμετάσχη στὸ Βυζαντινολογικό Συνέδριο τῆς Βιέννης.

Ὁ Δ. Σοφινός, ἐκτὸς ἀπὸ τις τρέχουσες εργασίες πὸν διεκπεραιώνει, ἐξακολούθησε και ἐφέτος νὰ ταξινομή και νὰ ἐπεξεργάζεται τὸ ὕλικό πὸν ἔχει συγχομισθῆ ἀπὸ τις ἐρευνητικές ἀποστολές τοῦ Κέντρου στὰ Μετέωρα, στὴ Μονὴ Δουσίκου, στὸ Ἅγιον Ὄρος κ. ἄ., καθὼς και τὸ νέο ὕλικό πὸν προστίθεται στις φιλομνηστικές και στο φωτογραφικό αρχείο μας.

Τυπώθηκε ἐφέτος και κυκλοφόρησε ἡ προαναγγελεῖσα πέρυσι εργασία του : *Ἡ ἀρχική ἀκολουθία και ὁ ἀρχικός ἀνέκδοτος βίος τοῦ νεομάρτυρος Μιχαὴλ τοῦ ἐξ Ἀγράφων († 1544, Θεσσαλονίκη)*, στὴν Ἐπετηρίδα τῆς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, τόμ. 44 (1979 - 1980), σελ. 231 - 281.

ἔχει ἐτοιμάσει γιὰ δημοσίευση στὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Κέντρου πολυσέλιδη ἐργασία γιὰ τὸν Μιχαὴλ Μαυροειδῆ τὸν Ἀδριανουπολίτη (ποῦ μαρτύρησε γύρω στὰ 1490), μὲ ἀνέκδοτα κείμενα τοῦ Μανουὴλ Κορινθίου κ. ἄ.

Παρακολούθησε τὸ Α΄ Διεθνὲς Συμπόσιο γιὰ τὸ βιβλίον (15 - 17 Μαΐου) καὶ τὸ Α΄ Πανελλήνιον Συνέδριον Φιλοσοφίας (22 - 24 Μαΐου), ποῦ ἔγιναν στὸ Ἐθν. Ἰδρυμα Ἐρευνῶν. Αὐτοκινητικὸ ἀτύχημα τὸν ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὴν ἐργασία του ἐπὶ μῆνες.

Ἡ Ἰωάννα Κόλια, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς τρέχουσες ἐργασίες ποῦ διεκπεραιώνει (παραγγελία καὶ παραλαβὴ βιβλίων, βιβλιοδεσία, ἐξυπηρέτηση ἐπισκεπτῶν κλπ.), ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ἀποδελτίωση τῆς «Ἐφημερίδος». Σοβαροὶ λόγοι ὑγείας τὴν ὑποχρέωσαν νὰ διακόψῃ τὴν ἐργασία της γιὰ ἓνα τετράμηνο (Φεβρ.-Μάιος 1981).

Παρακολούθησε τὶς ἐργασίες τοῦ Διεθνοῦς Συμποσίου γιὰ τὸ βιβλίον, ποῦ ἔγινε στὸ Ἐθν. Ἰδρυμα Ἐρευνῶν (Μάιος 1981).—Ὁλοκλήρωσε καὶ παρέδωσε γιὰ δημοσίευση τὴν ἀνακοίνωση ποῦ εἶχε παρουσιάσει στὸ Β΄ Συνέδριον Θεσσαλικῶν Σπουδῶν (Σεπτ. 1980) μὲ θέμα *Θεσσαλικά χειρόγραφα σὲ ξένες βιβλιοθήκες*. Ἐγινε μέλος τῆς Ἑλλ. Ἱστορικῆς Ἐταιρείας.—Τέλος, ἐπωμίσθη καὶ ἐφέτος πολλὰς φροντίδες σχετικὰς μὲ τὴν *Association Internationale d'Études Byzantines*.

Ἡ Πηνελόπη Στάθη, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς τρέχουσες ἐργασίες ποῦ διεκπεραιώνει, ἀποδελτίωσε τόμους διαφόρων περιοδικῶν καὶ ἀσχολήθηκε ἰδιαίτερα μὲ τὴν ἀποδελτίωση τῆς «Ἐφημερίδος» τοῦ 1793.

Ἐξακολουθεῖ νὰ ἀσχολεῖται μὲ τὸν γνωστὸ λόγιον καὶ πατριάρχη Ἱεροσολύμων Χρῦσανθο Νοταρᾶ. Ἐτοίμασε γιὰ δημοσίευση μελέτη μὲ θέμα *Ἐσὰτ ἐφέντης, ἀστρονόμος τοῦ ἀνακτος, φίλος καὶ ἀλληλογράφος τοῦ Χρῦσανθου Νοταρᾶ*, ὅπου παρουσιάζει 21 ἀνέκδοτες ἐπιστολὰς τοῦ τούρκου λογίου πρὸς τὸν Χρῦσανθο.

Ἀσχολήθηκε ἐπίσης μὲ τὸ ὀδοιπορικὸ τοῦ Σουηδοῦ Α. F. Sturtzenbecker, ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθηκε ἑλληνικὰς χῶρας, μοναστήρια, ἀρχαιολογικοὺς χώρους κτλ. καὶ πέθανε στὴ Λιβαδιὰ τὸ 1784. Μὲ τὸ θέμα αὐτὸ ἀσχολεῖται ἰδιαίτερα ὁ κ. Ἄριστ. Σταυρόπουλος, ὁ ὁποῖος προσέτρεξε στὸ Κέντρο μας γιὰ βιβλιογραφικὰς καὶ ἄλλας πληροφορίες, προσκομίζοντας (σὲ φωτογραφίας) καὶ τὸ ἀνέκδοτον χειρόγραφο τοῦ Σουηδοῦ περιηγητῆ (γραμμένον στὰ σουηδικά). Ἡ κυρία Στάθη διάβασε διερευνητικὰ τὸ χειρόγραφο καὶ μετέφρασε ὠρισμένα ἀποσπάσματα, ὅπου χρήσιμες πληροφορίες γιὰ πρόσωπα καὶ πράγματα τῆς ἐποχῆς (ὁ Τρίκινης Ἀμβρόσιος κ. π. ἄ.).

Παρακολούθησε τὸ Διεθνὲς Συμπόσιο γιὰ τὸ βιβλίον, ποῦ ἔγινε στὸ Ἐθν. Ἰδρυμα Ἐρευνῶν (Μάιος 1981).

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Λ. Β ρ α ν ο ὄ σ η ς, παράλληλα πρὸς τὰ ἄλλα πολλαπλὰ καθήκοντά του, ἐπιδίωξε καὶ ἐπέτυχε τὸν ἐμπλουτισμὸ τῶν συλλογῶν τῆς Ἀκαδημίας μὲ νέο ὕλικό, ἔλαβε ἐνεργὸ μέρος σὲ διεθνῆ συνέδρια, παρουσίασε νέα δημοσιεύματα κλπ.

Ἡ μακρὰ ἐνασχόλησή του μὲ τὸν Ρήγα καὶ τὸν Βηλαρά καὶ εἰδικὴ ἰχνηλασία πολλῶν ἐτῶν τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ ἐντοπίσῃ σὲ χέρια ἰδιωτῶν

α) τὰ μόνα διασωθέντα ἀντίτυπα τριῶν φυλλαδίων ποὺ τυπώθηκαν στὴν Κέρκυρα τὸ 1798 καὶ περιέχουν τὸν «Θούριο» τοῦ Ρήγα, τὸν «Πατριωτικὸ Ὕμνο», ποὺ προσγράφεται ἐπίσης στὸν Ρήγα, καὶ τὸν «Ὑμνο στὸν Μποναπάρτε» τοῦ Χριστόφ. Περραιβοῦ·

β) ἐννέα χειρόγραφα τετράδια μὲ ἔργα τοῦ Βηλαρά, ἔμμετρα καὶ πεζά, τὰ ὁποῖα, ὅπως ἀπέδειξε, εἶναι κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοὺς αὐτόγραφα.

Τόσο τὰ ἔντυπα, ὅσο καὶ τὰ χειρόγραφα — ἱστορικὰ καὶ φιλολογικὰ μνημεῖα ἀπὸ τὰ πιὸ περιζήτητα, ἀλλὰ καὶ ἐθνικὰ κειμήλια — περιῆλθαν τελικὰ στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. — Βλέπε σχετικὴ ἀνακοίνωση ἀνωτέρω, σ. 299-312.

Εἶχε ἐπισημάνει παλαιότερα (βλέπε περυσινὴ Ἐκθεση) καὶ ἐπέτυχε νὰ μᾶς σταλοῦν (σὲ μικροφίλμ) ἀπὸ τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τῆς Ρουμανίας μιὰ σειρὰ ἔγγραφα σχετιζόμενα μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τοῦ Ρήγα στὶς παραδουνάβιες Ἡγεμονίες καὶ στὴ Βιέννη.

Ἐλαβε μέρος στὸ Β΄ Πανελλήνιο Ἱστορικὸ Συνέδριο ποὺ ὁργάνωσε στὴ Θεσσαλονίκη (9-10 Μαΐου 1981) ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορικὴ Ἐταιρεία (τῆς ὁποίας εἶναι ἰδρυτικὸ μέλος καὶ μέλος τοῦ Διοικ. Συμβουλίου).

Ἐλαβε ἐνεργὸ μέρος στὸ Διεθνὲς Συμπόσιο γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὸν ρόλο τοῦ βιβλίου, ποὺ ἔγινε στὸ Ἐθν. Ἰδρυμα Ἐρευνῶν (15-17 Μαΐου 1981). Ἡ εἰσήγησή του πρόκειται νὰ δημοσιευθῇ στὰ Πρακτικὰ τοῦ Συμποσίου.

Προσκλήθηκε νὰ παραστῇ στὸ Συμπόσιο γιὰ τὸ Εἴκοσιένα, ποὺ ὁργανώθηκε στὶς αἴθουσες τῆς Παντείου Σχολῆς (21-23 Μαρτ. 1981). Σύντομη παρέμβασή του δημοσιεύεται στὸν ἐκδοθέντα τόμο τῶν πρακτικῶν: Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Εἴκοσιένα. Ἐπιστημονικὸ Συμπόσιο, Ἀθ. 1981, σελ. 333-336.

Μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου (Bureau) καὶ Ταμίας τῆς Association Internationale d'Études Byzantines (πρόεδρος ὁ καθηγ. H. Hunger καὶ γεν. γραμματεὺς ὁ ἀκαδημαϊκὸς M. Χατζηδάκης), εἶχε τὴν τιμὴ κατὰ τὴν τελευταία

Γενική Συνέλευση τῆς Association, πού ἔγινε στὴ Βιέννη (6 Ὀκτ. 1981), νὰ ἐπανεκλεγῆ στὸ ἴδιο ἀξίωμα καὶ γιὰ τὴν προσεχῆ πενταετία.

Στὸ πρόσφατο 16^ο Διεθνὲς Συνέδριο Βυζαντινῶν Σπουδῶν (Βιέννη, 4-10 Ὀκτ. 1981) τοῦ εἶχε ἀνατεθῆ νὰ παρουσιάσῃ καὶ παρουσίασε τὴ βασικὴ εἰσήγηση (Rapport ἢ Hauptreferat) σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ «μεγάλα θέματα» (ἢ τμήματα) τοῦ προγράμματος. Τὸ κείμενο τῆς εἰσηγήσεώς του (φωτομηχανικὴ ἔκδοση σὲ τεῦχος 60 σελίδων) διανεμήθηκε στοὺς συνέδρους καὶ θὰ περιληφθῆ καὶ στὰ Πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου. Ἐπιγράφεται: *L'Hellénisme postbyzantin et l'Europe — Manuscrits, livres, imprimeries.*— Μακροχρόνια ἐνασχόληση μ' αὐτὰ τὰ θέματα καὶ εἰδικὴ προεργασία ἔδωσαν στὸν ὑποφαινόμενο τὴ δυνατότητα νὰ παρουσιάσῃ ἓνα πολυσέλιδο μελέτημα καὶ νὰ καταδείξῃ, ὅπως πιστεύει, ὅτι ὁ Μεταβυζαντινὸς καὶ Νέος Ἑλληνισμὸς τῶν χρόνων τῆς Δουλείας ἐπιτέλεσε σ' αὐτὸ τὸν τομέα ἓνα ἱστορικὸ κατόρθωμα πρώτου μεγέθους.

Μετὰ τὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης, εἶχε προσκληθῆ (ὅπως καὶ ὁ ἀκαδημαϊκὸς Μ. Χατζηδάκης κ. ἄ.) σ' ἓνα ἐπιστημονικὸ Συμπόσιο πού ὀργάνωνε στὴ Ρουμανία (τέλη Ὀκτωβρίου) ἡ Διεθνὴς Ἑνωσις Σπουδῶν ΝΑ Εὐρώπης (Association Internationale d'Études du Sud-Est Européen) καὶ τοῦ εἶχε ἀνατεθῆ νὰ παρουσιάσῃ καὶ εἰδικὴ εἰσήγηση. Οἱ Ἕλληνες ἐκπρόσωποι δὲν μπόρεσαν τελικὰ νὰ ἀνταποκριθοῦν στὴν πρόσκληση.

Δημοσιεύματα: Ἐναφέρθησαν πιὸ πάνω 1) ἐπιστημονικὴ ἀνακοίνωση *Θούρια τοῦ Ρήγα καὶ χειρόγραφα τοῦ Βηλαρά*, ΠΑΑ 56, 1981, σ. 299-312· 2) σύντομο κείμενο στὸν τόμο *Ἡ Ἐπανάστασι τοῦ Εἰκοσιένα*, Ἀθ. 1981, σ. 333-336· 3) ἡ εἰσήγηση στὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης *L'Hellénisme postbyzantin et l'Europe — Manuscrits, livres, imprimeries*, 1981, σ. 42+16.— Ἐς προστεθῆ ἄρθρο περὶ Ρήγα (*Rigas, un patriot grec din principate*), μὲ πλούσια εἰκονογράφηση, σὲ ρουμανικὸ περιοδικὸ εὐρείας κυκλοφορίας (200 χιλ. ἀντίτυπα τὸ μῆνα!), τὸ Magazin Istoric, ἔτος XV, ἀρ. 3, Μάρτιος 1981, σ. 32, 42-45, 51 + πίνακες ἐκτὸς κειμένου.— Κυκλοφόρησε ἐπίσης ἐφέτος τὸ μελέτημά του *Ἡ Ἀνοιξὴ τοῦ Βηλαρά καὶ τὸ ἰταλικὸ της πρότυπο* (ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περιοδ. Ἑραριστῆς τόμ. ΙΑ').

VIII. Ὅπως καὶ στὸ παρελθόν, γιὰ τὶς ἐλλείψεις καὶ τὶς ἀνάγκες τοῦ Κέντρου δὲν γίνεται λόγος στὴν παροῦσα Ἐκθεσι.